

Mudende	Xikongomelo	I mani a nga endlaka xikombelo?	Ntsengo wa mudende	Xipfuno xo kambela (mpimohenhla wa muholo na nhundzu ku pfumeleriwa)
Mudende wa vana	Mudende wa vahlayisi va vana lava lavaka nhlaysiso.	Mutswari kumbe muhlayisi wa vana lava nga tswariwa hi kumbe endzhku ka ti 31 N'wendzambahala 1994 (malembe ya 18 kumbe ya le hansi). Vaakatiko va Afrika-Dzonga+ vatshami va xiviri+vahlampfa	R 400	Muholo: Loko u nga ri na vukati:= R4 000 hi n'hweti kumbe R48 000 hi lembe Loko u ri na vukati = R8 000 hi n'hweti kumbe R96 000 hi lembe. Nhundzu a yi kamberwi.
Mudende wa vana lava hlayisiwaka	I mudende lowu hakeriwaka vahlayisi va vana (U fanele u ri na papilla leri nga nyika hi huvo ya nawu)	Vahlayisi va vana lava nga na malembe ya le hansi ka 18 (ku fika 21 loko mutirhi wa swa vanhu a bumabumela) Vaakatiko va Afrika-Dzonga+ vatshami va xiviri+vahlampfa	R 960	Ku hava swipimelo
Mudende wa vahlayisi va vatsoniwa	Mudende lowu hakeriwaka vahlayisi va nkarhi hinkwawo va vana lava tsoniweke hi swa miehleketo kumbe emirini (Ku laveka papilla ra swikambelo swa vutshunguri)	Mutswari kumbe muhlayisi kumbe mutswari wo khomela wa vana va malembe yo suka eka 1 ku fika eka 18 hi vukhale (Ku nga ri tincece) Vaakatiko va Afrika-Dzonga+ vatshami va nkarhi hinkwawo+vahlampfa	R1 690	Muholo: Loko u nga ri na vukati= R16 900 hi n'hweti kumbe R202 800 hi lembe. Loko u ri na vukati= R33 800 hi n'hweti kumbe = R405 600 hi lembe Ku hava swipimelo swa nhundzu
Mudende wa vatsoniwa	Mudende wo hlayisa vatswatsi lava nga kotiki ku tirha hikwalaho ka vutsoniwa bya miehleketo kumbe bya miri	Vatswatsi lava nga na 18 wa malembe kumbe ku tlula. Vaakatiko va Afrika-Dzonga+ vatshami va nkarhi hinkwawo+vahlampfa	R1 690	Muholo: Loko u nga ri na vukati= R6 510 hi n'hweti kumbe R78 120 hi lembe. Loko u ri na vukati = R13 100 hi n'hweti kumbe R157 200 hi lembe. Ntsengo wa nhundzu: Loko u nga ri na vukati= R1 115 400 kumbe loko u ri na vukati = R2 230 800
Mudende va vadyuhari	Mudende wo hlayisa vadyuhari vaxinuna na vaxisati.	Malembe ya 60 kumbe ku tlula. Vaakatiko va Afrika-Dzonga+ vatshami va nkarhi hinkwawo+vahlampfa	R 1 690 (+R20 loko u hundze 75 wa malembe)	Muholo: Loko u nga ri na vukati= R6 510 hi n'hweti kumbe R78 120 hi lembe. Loko u ri na vukati = R13 100 hi n'hweti kumbe R157 200 hi lembe. Ntsengo wa nhundzu: Loko u nga ri na vukati= R1 115 400 kumbe loko u ri na vukati = R2 230 800
Mudende wo pfuna	Muholo wo hlayisa vanhu (lava holaka Mudende wa Vadyuhari kumbe Mudende wa Masocha ya khale) kambe va lava nhlaysiso wa masiku hinkwawo hi munhu wun'wana.	Vatswatsi lava nga na 18 wa malembe kumbe ku tlula. Vaakatiko va Afrika-Dzonga+ vatshami va va nkarhi hinkwawo+vahlampfa	R400	Ku hava swipimelo
Mudende wa Masocha ya khale	.Muholo lowu hlayisaka vadyuhari va xinuna kumbe vaxisati lava nga nghenelela eka Nyimpi yo Sungula ya Misava kumbe Nyimpi ya Vumbirhi ya Misava kumbe Nyimpi	60 wa malembe kumbe ku tlula. Vaakatiko va Afrika-Dzonga+ vatshami va nkarhi hinkwawo..	R 1 690+ R20	Muholo: Loko u nga ri na vukati= R6 510 hi n'hweti kumbe R78 120 hi lembe. Loko u ri na vukati = R13 100 hi n'hweti kumbe R157 200 hi lembe. Ntsengo wa nhundzu: Loko u nga ri na vukati= R1 115 400 kumbe loko u ri na vukati = R2 230 800

“Un’wana na wun’wana u na mfanelo ya vusirheleri bya vanhu, ku katsa na loko va tsandzeka ku tihlayisa na lava va vahlayisaka, ku kuma swipfuno leswi faneleke. Mfumo wu fanele ku teka magoza ya xinawu lama faneleke na man’wana magoza, eka swipfuno swa wona, ku humelerisa yin’wana na yin’wana ya timfanelo leti”

Xiyenge xa 27 xa Vumbiwa bya Afrika-Dzonga.

“Un’wana na Un’wana u na mfanelo ya vufambisi bya xinawu, lebyi faneleke byi tlhela byi va na mafambiselo lama lulameke... Naswona Un’wana na Un’wana loyi timfanelo ta yena ti nga vavisiwa hi goza ra vufambisi u na mfanelo yo nyikiwa xivangelo lexi tsariweke.”

Xiyenge xa 33 xa Vumbiwa bya Afrika-Dzonga.

Xitiviso xa xinawu xo ala vutihlamuleri: Ku endliwe matshatshala leswaku mahungu hinkwawo lama hangalasiwaka ma va ma ntiyiso, Black Sash a yi teki vutihlamuleri bya ku lahleka kumbe ku onheka loku nga vaka kona hikwalaho ka ku tshembela eka mahungu lawa. Vundzeni bya wona a byi endli xiphemu xa switsundzuxo **swa xinawu.** **Timhaka leti nga eka phepha leri ti nfuwetivile hi Dzivamisoko 2018**

Vuxokoxoko hi midende,
fonela nomboro ya mahala
yo pfuna ya ka SASSA :

0800 601 011

Fonela Nomboro yo pfuna
ya ka **Black Sash** ku
kuma nseketelo na
switsundzuxo swa xinawu
MAHALA:

072-66 33 739
help@blacksash.org.za

YOU AND YOUR **RIGHTS**

Midende
Dzivamisoko –
Ndzhathi 2018

(Tsonga – All Grants)

B L A C K S A S H
MAKING HUMAN RIGHTS REAL